

pleich), a Labastide-de-Serou (Arieja) *rupado* «ridée» (B. *dera Mount*. xxix, 104) i alguna cosa d'això deu arribar fins a Tolosa o a prop, car el *TdF* dona *rupo* «ride» com de Tolosa mateix; ² i el verb *arrupà les pots* és 'fer morros' a Savinhac del Gers (c. de Lombez, B. *dera Mount*. ix, 219); deu continuar havent-hi formes semblants en els Alps Pirineus, potser ja no en el Bearn, si bé per desgràcia aquests mots no van ser recollits per Lespy-Raymond.³

El mot per a 'arruga' no és solament gascó, sinó també d'alguns parlars de cap al Roine i els Alps, si bé amb aparicions intermitents i més aviat escasses: llgd. *rupà* «rider, hërisser» segons el dicc. de Sauvages, però ací no podem haver de pendre'l, com de costum, per testimoni dels parlars del Gard, car vista la frase que hi afegeix, això deu ser de Tolosa: «aço fa *rupà le pel del cap*». ⁴ En tot cas reapareix en alguns punts del Piemont *rüpia* 'arruga', Val-Anzasca *rüpi* m. pl. 'arrugues' (que ha de venir d'un singular *rüpio*), ⁵ i si a Alessandria 'arruga' es pronuncia *ripia* és perquè en aquest parlar ü es torna i en aquesta combinació.⁶

¿Gosariem pendre peu d'aquesta amplitud, bastant laxa, de formes dialectals, per pensar en un origen pre-romà? Hi ha un grup de mots balto-eslaus que s'hi acosten: rs. *rupà* 'maldecap, aflicció', pol. *rupić* ⁷ *się* 'preocupar-se', lit. *rūpėti* 'recar, preocupar', *rūpius* 'encaparrat, groller, barroer', *pa-rūpiti* 'preocupar', lit. or. *raupā* pl. 'pàpules o butllofes de verola o sarampió', letó *raupa* 'pell de gallina' (Pok., *IEW*, 870.30ss.; Voelkel, *Lit. Lesebuch*, gloss. i p. 63.15). Però la parentela indoeuropea d'això és escassa i fins dubtosa (sembla que fins en eslav és poc antic, en tot cas poc estès; ni tan sols està descartat que sigui un manlleu fet al bàltic pel russo-polonès: el parentiu amb el ll. *rupes* 'roca' és ben insegur).

Hi ha un nom de persona en una inscripció gàlica *Ad-ruppo*, però enterament isolat i molt dubtós que sigui cèltic (K. Horst Schmidt, *Die Kompos. in Gall. PNN.*, p. 262); en tot cas ignorem què podria significar, i si fos cèltic la -p- quasi impediria tot enllaç amb allò. Els fets no animen de del costat no romànic, i encara animen menys els catalano-occitans: ni la data i limitació del verb català, ni la mena de significat que té, ni l'escassa i intermitent representació en parlars no catalans, no són favorables a un origen pre-romà. Em decanto, doncs, a descartar decididament aquesta i tota recerca indoeuropea i en general pre-romana en aquest mot, com sigui que l'element fonètic comú *rup-* és breu i adozenat i la idea d'arruga, arronsament' no és de les més adequades per cercar-hi supervivències d'edats remotes; altrament no hi ha coincidència semàntica remarcable amb el català, només amb el substantiu occità: sols amb aquest es veuria alguna probabilitat de revisió futura en cas de trobar-se importants fets nous.⁷

Sense oblidar, doncs, els mots occitans examinats (almenys pel que fa a la probabilitat d'un enllaç parcial, amb contaminació d'altres grups), sembla que és prudent d'atenir-se primordialment només al mot català. Si un verb pertany a tal compartiment semàntic,

sorgeix solament cap a l'any 1800 i no ha deixat cap o gaire rastre a les Illes,⁸ mostra condicions que es presten a una creació tardana. Més que més havent-hi un grup de parelles de sinònims que coincideixen molt considerablement amb la forma del nostre, i que tots el superen en antiguitat i arrelament.

Igual terminació i un sentit força semblant en *ajupir*, però aquest té data anterior, és verb no incoatiu (*ajup*), s'usa a les Illes, té al costat seu l'adjectiu *jup*, i el seu contingut semàntic té un matís menys afectiu, més bàsic en les idees. Tenim la seva inicial en *arronsar* i en *arraulir*,⁹ un i altre, verbs d'existència més robusta: aquell documentat en clàssics des del temps de Llull, aquest amb etimologia evident i prolongat clarament i amb gran extensió en terres d'oc. Basta admetre un encreuament de qualsevol d'aquest dos amb *ajupir* per tenir una explicació raonable.

Per si tot això fos poc, encara n'hi ha un altre, amb la terminació de *ajupir* i *arrupir*: fr. *s'accroupir* 'ajupir-se, arrupir-se', oc. ant. *cropir* «s'accroupir», cat. preliterari *cropir*, *crui* (en noms de lloc molt antics com *Sal-i-crup* 'salta i ajup-te'),¹⁰ cf. *acropischa*, *acrupe*, *acrupi*, en el *Torcimany* de L. d'Àversó (c. 1390, §§ 187.26, 788.3, 1108.2): algunes de les formes d'aquest verb han sofert molt lleus i explicables perturbacions fonètiques, però això no dissimula l'ampla i antiga extensió que havia tingut en català mateix: Boí *acorrupir-se* 'encongir-se (una planta per la humitat)' (1970, justament el matís d'*arrupir-se*), Benasc *acurrupir* «encoger» (*ista tela s'ha acurrupiu molto*, Ferraz, p. 18), mall. *agrupir-se* 'asseure's damunt els talons' (que *AlcM* recull a Orient), alt-aran. *agrupi-se* 'ajupir-se' (a Gessa, *VocAr.*, p. 2), Tarn-e-Garona *s'agrupi* «sich zusammenrollen» (a Castelsagrat, *VKR* vi, 55), prov. *s'agroupi* (i llgd. *s'accroupi* «s'accroupir», *TdF*), landès orient. *acroupi* (Millardet, *Atlas*, núm. 3), gascó *agourrupi-se* o *agrupi-s* (Palay).

DERIV.: *Arrupit* (supra). *Arrupiment*.

¹ El *Dfa*. porta la frase «els ocells de nit *s'arrupeixen*». No en parla a les gramàtiques, més que en la pòstuma, de 1944-48, on dóna *arrupeix*, etc. com la forma usada; és veritat que afegeix que *arrup* és també possible, però que la cosa corrent és *arrupeix*. He de declarar que jo no he sentit ni llegit mai *arrup*. — ² Com a variant de *rufo*. No ho porta el *Ditcionari Moundl*, però Doujat hi diu que hi ha el verb *rupà* «rider» si bé Visner creu que «n'est guère usité: c'est une variante de *rufà*». — ³ En tot cas, doncs, no són pròpiament bearnesos. És difícil fiar-se de la recopilació de Palay, tan rica (i més vasta geogràficament) però tan plena de coses interpretades, poc controlades i confuses: llibre útil sovint, sovint lamentable. Hi consta de tota manera que *arrupà-s* s'usa en el Lavedà, per desgràcia hi fa unes identifications amb *chourrupà* «xarrupar» i *arrucà-s* «se replier à la façon de la chenille» que ho espatllen tot, per més que es dedueixi que uns o altres d'aquests mots signifiquen «se blottir, s'accroupir» i «se rider» (i, 84a, 84b). Almenys consta pel suplement (II, 477, 647) que